IZHODIŠČA ZA PRIPRAVO REGIONALNEGA PROSTORSKEGA PLANA V GORENJSKI RAZVOJNI REGIJI

Pripravljavec:	Regionalna razvojna agencija Gorenjske, BSC, poslovno podporni center, d.o.o., Kranj Cesta Staneta Žagarja 37 4000 Kranj v sodelovanju z občinami v regiji
Odgovorna oseba pripravljavca:	Lidija Kovač, v. d. direktorja
Avtorice:	Urška Bizjak, mag. inž. arh. Barbara Špehar, univ. dipl. geog. Mateja Dolžan, dipl. okoljevar.
Datum	28. 2. 2025

1. UVOD

Regionalno prostorsko načrtovanje je ključnega pomena za skladen regionalni in uravnotežen prostorski razvoj države. Instrument prostorskega načrtovanja na regionalni ravni je regionalni prostorski plan (v nadaljevanju RPP). **RPP je prostorski strateški akt**, s katerim se država in občine na podlagi Strategije prostorskega razvoja Slovenije, njenega akcijskega načrta, drugih državnih razvojnih dokumentov in razvojnih ciljev EU ter družbeno-gospodarskih razvojnih potreb lokalnih skupnosti dogovorijo in uskladijo o prostorskem razvoju posamezne razvojne regije ter določijo bistvene razvojne priložnosti.

Začetek formalnega postopka priprave RPP predstavljajo Izhodišča za pripravo RPP, potrjena s strani relevantnih udeležencev pri urejanju prostora. V Izhodiščih so podani razlogi za pripravo RPP in ključni izzivi regije. Predstavljen je tudi zakonodajni okvir, vsebina, oblika in postopek priprave RPP s predvidenim časovnim okvirom ter procesom sodelovanja z udeleženci pri urejanju prostora.

Prostorsko načrtovanje na ravni regij je do sedaj potekalo z različnimi pristopi in brez enotnega instrumenta. Prostorski razvoj regij se je usmerjal preko Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050 (v nadaljevanju ReSPR50), z državnimi prostorskimi načrti (za večje, infrastrukturne projekte) in skozi posamezne občinske načrte, pogosto brez zadostne koordinacije na širši, regionalni ravni. Določeni prostorski vidiki so bili naslovljeni v okviru strateških razvojnih dokumentov regij, vendar brez pravno zavezujoče prostorske komponente. Z uvedbo RPP se uvaja sistematično in celovito prostorsko načrtovanje na regionalni ravni, ki bo omogočilo boljše usklajevanje razvojnih potreb, upoštevanje specifičnosti regije in povezovanje regionalnih interesov z državnimi cilji.

Namen RPP je, povezati državni in občinski nivo pri načrtovanju prostorskega razvoja na regionalni ravni, določitev razvojnega koncepta regije, ter uskladitev prostorskih ciljev, težnje in potrebe s prostorskimi zmožnostmi v regiji. Priprava RPP uresničuje načelo usklajevanja interesov in sodelovanja med državo in občinami na območju razvojne regije. Država (nosilci urejanja prostora) in občine se v okviru priprave RPP dogovorijo o zasnovah prostorskih ureditev v regiji, pri čemer morajo dogovorjene rešitve upoštevati v nadaljnjih fazah načrtovanja in izvedbe. Občine medsebojno uskladijo in določijo zasnove prostorskih ureditev lokalnega pomena (npr. skupne objekte za izvajanje gospodarskih javnih služb s področja varstva okolja, območja za stanovanjsko oskrbo, večje gospodarske cone, infrastrukturna vozlišča, objekte pomembnejše družbene infrastrukture, območja za razvoj turizma), ki segajo v območje več občin ali vplivajo na razvoj več občin. Zasnovo prostorskega razvoja regije se uskladi z zasnovami sosednjih regij, kot najpomembnejša je navezava gorenjskega širšega mestnega območja na osrednjeslovensko širše mestno območje. Nosilci državnega urejanja prostora uskladijo zasnove prostorskih ureditev državnega pomena, da se zagotovi skladnost in povezanost načrtovanja na državni ravni. Pri tem je treba slediti razvojnim ciljem EU ter konkretizirati razvojne cilje iz ReSPR50.

Prostorsko načrtovanje v Gorenjski razvojni regiji je ključno za zagotavljanje uravnoteženega in trajnostnega razvoja te alpske regije, ki združuje urbaniziran ravninski del s središči Kranj, Škofja Loka, Tržič, Radovljica in Jesenice, ter podeželska območja z bogato naravno in kulturno dediščino. Strateški dokument prostorskega razvoja mora biti zasnovan kot odgovor na ključne izzive regije v prihodnjih desetletjih, pri čemer so v ospredju ohranjanje poseljenosti in regionalne identitete ter prilagajanje na pričakovane demografske spremembe, zagotavljanje dostopnosti znotraj regije in učinkovito medregijsko in čezmejno povezovanje, prenova funkcionalno razvrednotenih območij, varstvo narave, usklajeno z razvojem dejavnosti v prostoru ter izboljšanje odpornosti regije na podnebne spremembe.
RPP bo podlaga za pripravo naslednje generacije regionalnega razvojnega programa regije, izvedbo postopka državnega prostorskega načrtovanja ter izdelavo občinskih prostorskih aktov.

2. ZAKONODAJNI OKVIR

Pripravo RPP opredeljuje **Zakon o urejanju prostora** (Uradni list RS, št. 199/21, 18/23 – ZDU-1O, 78/23 – ZUNPEOVE, 95/23 – ZIUOPZP in 23/24, v nadaljevanju ZUreP-3), ki določa cilje, načela in pravila urejanja prostora. Med prostorskimi strateškimi akti opredeljuje RPP, s katerim se »država in občine na podlagi Strategije, njenega akcijskega programa, drugih državnih razvojnih dokumentov in razvojnih ciljev EU in družbeno-gospodarskih razvojnih potreb lokalnih skupnosti dogovorijo in uskladijo o prostorskem razvoju posamezne razvojne regije ter določijo njene bistvene razvojne priložnosti« (75. člen ZUreP-3).

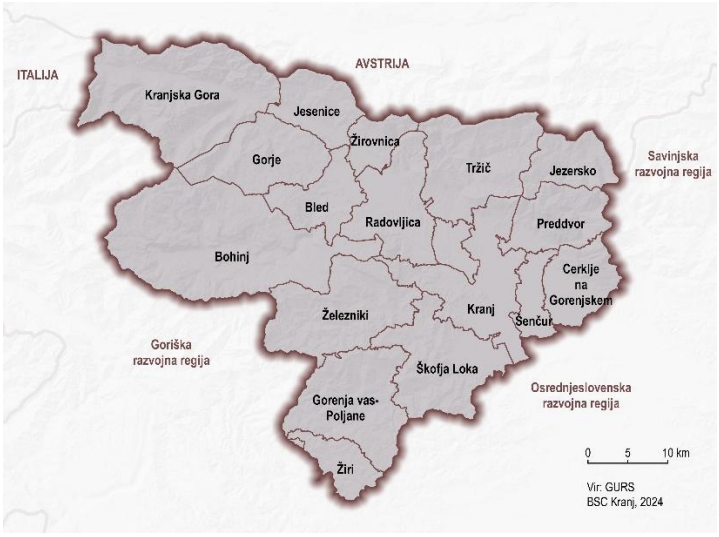
Postopek izdelave RPP se izpelje skladno z določbami ZUreP-3. RPP sprejme razvojni svet regije po predhodni potrditvi vlade in sveta regije (78. člen ZUreP-3).

Pri procesu priprave RPP se smiselno upošteva tudi:

1. rezultate strokovne podlage »Analiza stanja in analiza razvojnih potreb regij, usmeritve za razvoj poselitve, razvoja v krajini in gospodarske javne infrastrukture«,
2. Navodila za vsebino, obliko in način priprave regionalnega prostorskega plana,
3. Usmeritve za izdelavo okoljskih poročil za regionalne prostorske plane,
4. Pilotni projekt za implementacijo prostorske in gradbene zakonodaje (Pilot MOP), predvsem zaključno poročilo »Področje 1: Zagotovitev podatkov za vzpostavitev prostorskega planiranja na regionalni ravni«,
5. Tehnična pravila za pripravo prostorskih strateških aktov v digitalni obliki,
6. Usmeritve ReSPR50 za regionalne prostorske plane s poudarkom na Gorenjski razvojni regiji,

3. OBMOČJE PRIPRAVE

RPP se pripravi za **območje Gorenjske razvojne regije**, katere obseg določa Zakon o spodbujanju skladnega regio-nalnega razvoja (Uradni list RS, št. 20/11, 57/12, 46/16 in 18/23 – ZDU-1O, v nadaljevanju ZSRR-2), in jo sestavlja **18 občin: Bled, Bohinj, Cerklje na Gorenjskem, Gorenja vas-Poljane, Gorje, Jesenice, Jezersko, Kranj, Kranjska Gora, Naklo, Preddvor, Radovljica, Šenčur, Škofja Loka, Tržič, Železniki, Žiri in Žirovnica**.

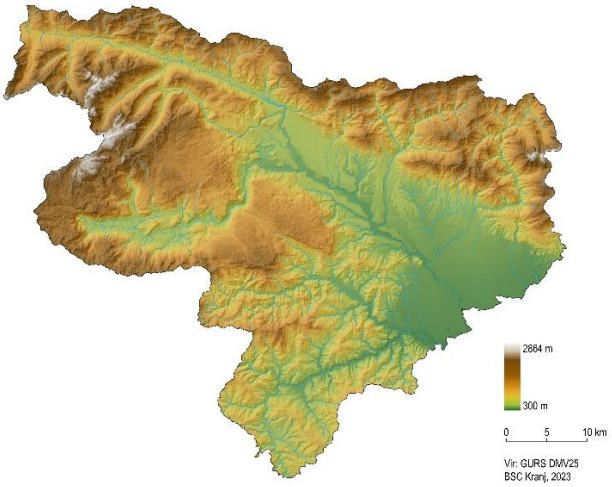

Slika 1: Območje Gorenjske razvojne regije (vir: GURS)

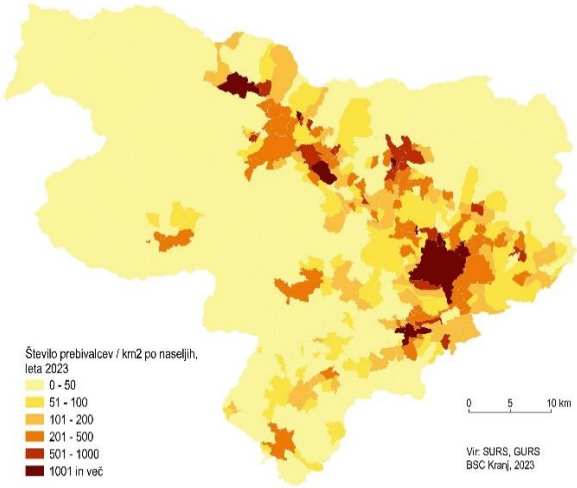
Gorenjska regija leži na severozahodnem delu Slovenije in obsega 2137 km^2 površine, oziroma 10,5 % površine države. Na severu meji na Avstrijo (zvezno deželo Koroško), na zahodu z Italijo (deželo Furlanijo – Julijsko krajino) in Goriško razvojno regijo, na vzhodu s Savinjsko, na jugovzhodu pa meji na Osrednjeslovensko razvojno regijo.

4. OPIS OBSTOJEČEGA STANJA

Gorenjska je **alpska regija z značilno raznoliko gorsko krajino**. Naravno-geografsko kar 70 % Gorenjske predstavlja gorski alpski svet (Julijske Alpe, Karavanke, Kamniško-Savinjske Alpe) in predalpsko hribovje (Škofjeloško hribovje), le slaba tretjina leži v dolinsko-ravninskem delu Ljubljanske kotline, kjer se soočata kmetijska in poselitvena raba. **68 % Gorenjske pokrivajo gozdovi, skoraj polovico pa varovana območja narave**, ki vključujejo območja Natura 2000 (94.661 hektarov oz. 44,3 % površine regije), zavarovana območja narave, vključno s Triglavskim narodnim parkom, območja naravnih vrednot in ekološko pomembna območja. Velik del regije prekriva tudi kulturna dediščina, po tipu prevladuje kulturna krajina. Kmetijskih površin je 6 %, trajnih travnikov 13 % in pozidanih površin 4,5 %. Regijsko središče je Kranj, 3. največje mesto v Sloveniji.

Slika 2: Reliefna izoblikovanost Gorenjske

Slika 3: Gostota poselitve na Gorenjskem

Gorenjska je izvirno območje porečja Save, zato je še posebej **pomembna skrb za kakovost voda** in vodozbirnih območij. Kakovost vode v vodnih izvirih se slabša, vzroka sta gorski turizem in kmetijstvo. Težavo v hribovitem in gorskem svetu predstavlja hudourniško delovanje gorskih vodotokov, ki se pojavljajo ali okrepijo ob močnih padavinah in ob razlivanju povzročajo poplave, tudi poseljenih območij. Na strmih hribovitih pobočjih se pogosto pojavljajo erozijski procesi (podori, plazovi, usadi …).

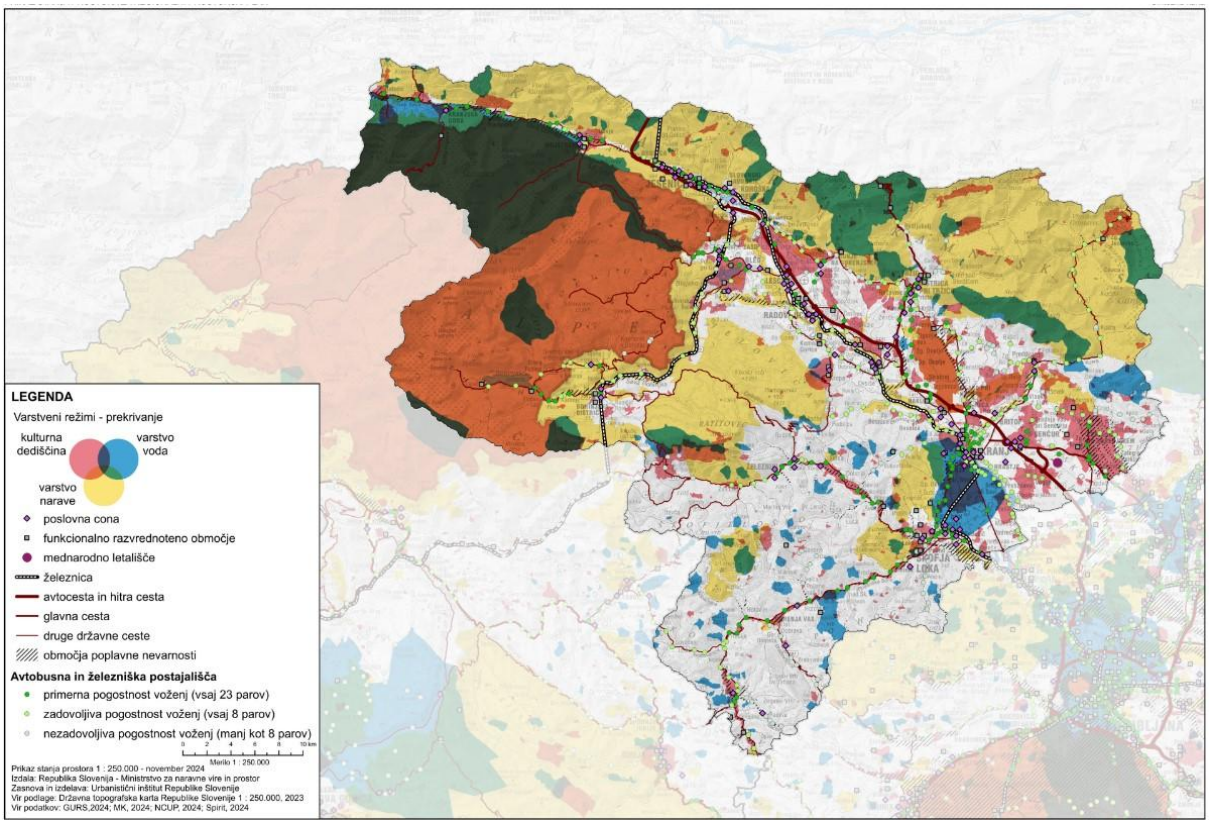
Gorenjska ima ugodno prometno lego in je **sorazmerno dobro prometno dostopna** (izjema je škofjeloško območje ter blejsko-bohinjski kot, v poletnih mesecih tudi ozko grlo Karavanškega predora). Prek regije potekata koridor Baltik-Jadran in Alpsko-zahodno balkanski konkurenčni tovorni koridor (RFC – železniški tovorni koridor). Na Brniku je osrednje slovensko letališče, Letališče Jožeta Pučnika Ljubljana, v Lescah pa športno letališče, s potencialom razvoja turistične dejavnosti ter dejavnosti zaščite in reševanja. Potreba je po dograditvi omrežja kolesarskih poti in zagotovitvi učinkovitega JPP.

V regiji živi 10 % prebivalstva Slovenije oz. 209.451 prebivalcev (jan. 2024, SURS). Število prebivalcev narašča, predvsem zaradi priselitev iz tujine, naravni prirast je negativen. Starostna struktura je vse bolj neugodna, najbolj na območju Zgornje Gorenjske. Povprečna gostota poselitve je 98 prebivalcev/km^2 in izrazito neenakomerna. **Poselitev je zgoščena v ravninskem delu**, razvojna os Jesenice–Radovljica–Tržič–Kranj–Šenčur–Škofja Loka predstavlja največje zgostitveno jedro. V odmaknjenih hribovitih območjih je značilna razpršena poselitev. Zaradi odmaknjenosti in reliefnih značilnosti je dostopnost prebivalstva do storitev splošnega pomena otežena.

V regiji je več delovno aktivnih prebivalcev kot delovnih mest, skoraj 30 % zaposlenih (več kot 27.000) dela izven regije, večina med njimi v Ljubljani (osrednjeslovenska regija). To vpliva na **veliko število dnevnih delovnih migracij v smeri glavnega mesta**. Gospodarske cone nastajajo ob avtocesti in na območju letališča na Brniku, širijo in prestrukturirajo se obstoječe gospodarske cone (delno tudi s sanacijo degradiranih območij) v občinskih središčih.

Razvojni kapital Gorenjske predstavljajo ohranjena naravna in kulturna pokrajina ter visoki doživljajski potenciali visokogorja. S svojimi naravnimi danostmi, kulturno dediščino ter dogodki in aktivnostmi, ki jih ponuja, je pomembna turistična destinacija. Leta 2023 je Gorenjsko obiskalo 1.489.530 turistov oz. 24 % vseh v Sloveniji, ki so vsaj enkrat prenočili, povprečno so bivali 2,6 dni. Skupaj je v regiji 44.070 turističnih ležišč (23 % vseh v Sloveniji), večina od teh v občinah Bled, Bohinj in Kranjska Gora. Veliko število turistov prispeva k gospodarskemu razvoju regije, vendar hkrati prinaša številne izzive, kot so obremenitve okolja, povečanje prometa ter pritisk na lokalno infrastrukturo.

Kmetijska dejavnost je pomembna za ohranjanje kulturne krajine in poseljenosti podeželja, gozd pa poleg lesno proizvodne funkcije igra veliko vlogo pri varovanju okolja in opravljanju ekoloških funkcij. Ljubljanska kotlina z rodovitnimi rečnimi nanosi predstavlja dobre pogoje za kmetijsko dejavnost. Težji so pogoji za kmetovanje v gorskem svetu. Povsod prihaja do zmanjševanja površin kmetijskih zemljišč. V ravninskem delu predvsem zaradi intenzivne pozidave, v gorskem svetu pa zaradi opuščanja kmetovanja in posledično zaraščanja travnikov in pašnikov. Kmetijstvo je bila v preteklosti najpomembnejša gospodarska dejavnost, kar je za **samooskrbo regije pomembno ohraniti in preprečiti nadaljnje izgubljanje kmetijskih površin**.

Slika 4: Sintezna karta prikaza stanja prostora v Gorenjski razvojni regiji

5. NACIONALNA IZHODIŠČA

Nacionalna izhodišča za pripravo RPP so razvojni dokumenti, ki jih je Republika Slovenija že sprejela, ter v njih opredelila razvojne cilje, prioritete in usmeritve, ki veljajo tudi za regionalno raven. Nacionalna izhodišča izhajajo tudi iz posameznih razvojnih dokumentov državnih sektorskih politik ter deloma regijskih dokumentov, ki usmerjajo razvoj posameznih dejavnosti po področjih, določenih v ZUreP-3:

- **Cilji in prednostne naloge prostorskega razvoja:**
  - Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050,
  - Strategija razvoja Slovenije 2030,
  - Poročilo o prostorskem razvoju 2021,
  - Analiza stanja, razvojnih teženj ter usmeritev za strateški prostorski razvoj Slovenije,
  - Model povezovanja prostorskega in razvojnega načrtovanja na regionalni ravni,
  - Model prostorskega razvoja Slovenije 2050,
  - Usmeritve za pripravo strategije razvoja regije s področja prostorskega in urbanega razvoja – Gorenjska regija,
  - Regionalni razvojni program Gorenjske 2021-2027,
  - Cilji regionalne politike Slovenije v obdobju 2021–2027,
  - Kakovost življenja in mladi v Alpah,
  - Makroregionalne strategije EU (za Alpsko regijo, za Jadransko-jonsko regijo, za Podonavje),
  - Poročilo o okolju v Republiki Sloveniji 2023.
- **Mesta, druga urbana naselja in morebitna druga naselja, ki so pomembna za razvoj regije:**
  - Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050,
  - Celovita demografska analiza s projekcijami za podeželska in urbana območja,
  - Strokovna podpora fokusnim skupinam v sklopu priprave Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050 - funkcionalna urbana območja.
- **Širša mestna območja:**
  - Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050,
  - Strokovna podpora fokusnim skupinam v sklopu priprave Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050 - funkcionalna urbana območja.
- **Zasnova omrežij družbene infrastrukture:**
  - Strategija kulturne dediščine,
  - Resolucija o nacionalnem programu za kulturo,
  - Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva,
  - Nacionalni program o prehrani in gibanju 2015-2025,
  - Nacionalni program športa v Republiki Sloveniji,
  - Nacionalni program vzgoje in izobraževanja za obdobje 2023-2030 (predlog),
  - Resolucija o nacionalnem programu visokega šolstva 2030,
  - Resolucija o nacionalnem planu zdravstvenega varstva 2016–2025.
- **Zasnova omrežij gospodarske javne infrastrukture:**
  - Področje prometa:
    - Resolucija o nacionalnem programu razvoja prometa v Republiki Sloveniji za obdobje do leta 2030 (ReNPRP30),
    - Strategija razvoja prometa v Republiki Sloveniji do leta 2030,

    - Smernice za integracijo prometnega in prostorskega načrtovanja,
    - Povezanost urbanega razvoja z JPP,
    - Pravilnik o kolesarskih povezavah,
    - Mesto kratkih poti,
    - Regijska celostna prometna strategija za širše območje Julijskih Alp,
    - Nacionalni izvedbeni načrt o tehničnih specifikacijah interoperabilnost za strukturni podsistem vodenje-upravljanje in signalizacija,
    - Zakon o celostnem prometnem načrtovanju.
  - Področje energetike:
    - Energetski koncept Slovenije,
    - Akcijski načrt za obnovljive vire energije,
    - Nacionalni energetski in podnebni načrt RS (NEPN),
    - RES Slovenija, kartiranje OVE,
    - Podnebna strategija 2050,
    - Zakonodaja s področja URE in OVE,
    - Splošne smernice OVE,
    - Omogočanje uvajanja obnovljivih virov v elektroenergetskem sektorju v Sloveniji (Analiza območij za uvajanje velikih OVE za proizvodnjo električne energije),
    - Trajnostni energetsko-podnebni načrt Gorenjske (TEPN).
  - Področje rabe, upravljanja in varstva voda:
    - Načrt upravljanja voda na vodnem območju Donave 2023-2027,
    - Smernice s področja upravljanja z vodami.
  - Področje digitalizacije:
    - Strategija Digitalna Slovenija 2030,
    - Načrt razvoja širokopasovnih omrežij.

- **Zasnova stanovanjskih območij:**
  - Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050,
  - Opredelitev in določitev prednostnih območij za stanovanjsko oskrbo - PROSO,
  - Nacionalni stanovanjski program 2015-2025.
  -
- **Prednostna območja za razvoj posameznih dejavnosti, ki so pomembne za regijo:**
  - Strategija trajnostne rasti slovenskega turizma,
  - Celovita metodologija za popis in analizo funkcionalno razvrednotenih območij, izvedba pilotnega popisa in vzpostavitev ažurnega registra,
  - Strateški načrt Skupne kmetijske politike 2023–2027,
  - Resolucija o nacionalnem programu o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva »Naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021« (ReNPURSK),
  - Smernice s področja varstva kmetijskih zemljišč.

- **Zasnova zelenega sistema regije:**
  - Nacionalni program varstva okolja,
  - Program upravljanja območij Natura 2000,
  - Operativni program za izvajanje Nacionalnega gozdnega programa,
  - Gozdnogospodarski načrti in Lovsko upravljavski načrti,
  - Priročnik za vrednotenje kulturne dediščine za določitev varstvenih območij dediščine,

  - Arhitekturne tipologije in arhitekturne krajine in regije Slovenije.

- **Povezave s sosednjimi območji:**
  - Uredba o določitvi obmejnih problemskih območij,
  - Strokovna podpora fokusnim skupinam v sklopu priprave Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050: gorska in obmejna območja.

6. KLJUČNE RAZVOJNE PRIORITETE IN RAZVOJNI IZZIVI

6.1 Ključne razvojne prioritete

V Gorenjski razvojni regiji so bile prepoznane naslednje ključne prioritete pri nadaljnjem razvoju prostora:

- **Ohranjanje poseljenosti in regionalne identitete**

Zagotavljanje kakovostnega življenja v urbanih in podeželskih območjih, zagotavljanje dostopnih stanovanj, družbene infrastrukture in gospodarske javne infrastrukture.

Poselitev v regiji je zgoščena v ravninskem delu, kjer primanjkuje površin za stanovanjsko rabo. To otežuje zadostitev potreb zaradi rasti in staranja prebivalstva. Po drugi strani je v odmaknjenih hribovitih območjih slaba dostopnost prebivalstva do javnih storitev, kar je glavni razlog za izseljevanje. Povsod se posega v kmetijska, gozdna ali zaščitena zemljišča, zato je rešitve prednostno treba iskati v aktiviranju degradiranih območij, prenovi sosesk, ki ne ustrezajo sodobnim standardom in potrebam bivanja in zgoščanje urbane strukture in krepitvi povezovanja podeželja (trajnostna mobilnost) z urbanimi središči, ki zagotavljajo storitvene dejavnosti. Ob tem je treba skrbeti za ohranjanje kulturne krajine in regionalne identitete.

- **Zagotavljanje dostopnosti znotraj regije in učinkovito medregijsko in čezmejno povezovanje**

Učinkovitost in večja prilagodljivost javnega potniškega prometa (usklajenost avtobusnih in železniških prevozov), nadgradnja železniške infrastrukture, širitev in povezanost omrežja kolesarskih poti, izboljšanje povezanosti s sosednjimi regijami.

Z namenom preprečitve nadaljnjega naraščanja osebnega motornega prometa in obremenjevanja okolja ter zagotavljanja boljše dostopnosti je potreba po nadgradnji infrastrukture, ki omogoča trajnostne oblike mobilnosti: nadgradnja železniške infrastrukture (drugi tir gorenjske proge, Bohinjska proga, vzpostavitev neposredne železniške povezave med Lescami in Bledom), povečanje frekventnosti JPP in uvajanje alternativnih oblik zagotavljanja prevoza potnikov, usklajenost voznih redov, širitev omrežja kolesarskih poti. Nujna je tudi obnova kritičnih delov državnih cest. Gorenjska si mora zaradi močnih dnevnih migracijskih tokov med Kranjem, škofjeloškim območjem in Ljubljano prizadevati za izboljšanje prometne povezanosti z Osrednjeslovensko regijo. Z Goriško regijo je treba krepiti povezave predvsem zaradi reševanja prometnih izzivov v vodilni turistični destinaciji Julijske Alpe s Triglavskim narodnim parkom. Pomemben je tudi nadaljnji razvoj četrte razvojne osi ter zagotavljanje celoletne povezanosti ceste preko Vršiča in izboljšanje povezanosti JPP z Zgornjim Posočjem. S sosednjima regijama avstrijsko Koroško in Furlanijo Julijsko krajino je nujna vzpostavitev in večja frekvenca JPP.

- **Aktiviranje funkcionalno razvrednotenih območij**

Prenova funkcionalno razvrednotenih območij tako za razvoj poslovne dejavnosti kot za stanovanjske površine.

Na Gorenjskem je skoraj 200 ha funkcionalno razvrednotenih območij (v nadaljevanju FRO), med katerimi prevladujejo območja industrijskih in obrtnih dejavnosti, območja pridobivanja mineralnih surovin in infrastrukture. Zaradi potreb po širitvi stanovanjskih površin in površin za poslovno dejavnost, se preveri

ustreznost rabe FRO. Prenavlja se tista območja, kjer raba ni kmetijska oz. gozdna. Ključen ukrep za učinkovito rabo prostora ter zmanjševanje pritiska na kmetijska in druga zaščitena zemljišča. Zaradi problematike lastništva je aktivacija nekaterih območij dolgotrajna ali celo ni mogoča.

- **Varstvo narave, usklajeno z razvojem dejavnosti v prostoru**

Ohranjanje narave, tradicionalnega kmetijstva, gospodarjenja z gozdovi in poselitve ter omogočanje razvoja turizma, skladno z nosilno sposobnostjo prostora.

Polovico gorenjske regije obsegajo varovana območja narave, ki vključujejo območja Natura 2000, zavarovana območja narave (vključno s TNP), območja naravnih vrednot in ekološko pomembna območja. Gorenjska je tudi povirno območje reke Save s pritoki, pomembna je skrb za kakovost voda in vodnih virov. Po drugi strani je potrebno ohranjati poselitev podeželja, tradicionalno kmetijstvo, nemoteno gospodarjenje z gozdovi, ohranjanju prostoživečih živali, s tem ohranjati kulturno krajino. Vse to je osnova za razvoj možnosti za rekreacijo in turizma, kot pomembne gospodarske panoge. Vendar je v izogib konfliktom nujno usklajevanje in določitev prednostnih območij za posamezno rabo. Določena območja v regiji zaradi pritiska turizma že presegajo nosilne sposobnosti prostora.

- **Izboljšanje odpornosti regije na podnebne spremembe**

Nujno prilagajanje na podnebne spremembe in vse pogostejše naravne nesreče, preventivno načrtovanje, urejanje območij potencialnih nevarnosti.

Gorenjska je gorato območje, bogato z vodnimi viri. Kombinacija obeh je nevarna zaradi spreminjanja padavinskih vzorcev (vse pogostejše in intenzivnejše padavine). Težavo v hribovitem in gorskem svetu predstavljajo hudourniki, ki spreminjajo struge, povzročajo naplavine, dvig pretoka vodotokov, ob razlivanju povzročajo poplave tudi poseljenih in kmetijskih območij. Poseben izziv so erozijski procesi (podori, plazovi, usadi), vetrolomi in druge poškodbe gozdov. Za preprečevanje škode, ali celo elementarnih nesreč je potrebno preventivno načrtovanje, spremljanje, dosledno in organizirano urejanje ter upravljanje območij potencialih nevarnosti ter zmanjševanje škodnega potenciala (spremembe območij poselitve, izogibanje gradnje na nevarnih območjih).

6.2 Izhodišča razvojnih in varstvenih potreb v regiji

Podatki o glavnih razvojnih in varstvenih potrebah v prostoru so predstavljeni po vsebinskih področjih, kot jih navaja 2. odstavek 75. člena ZUreP-3.

6.2.1 Mesta, druga urbana naselja in morebitna druga naselja, ki so pomembna za razvoj regije

Urbana območja v regiji so ključna za gospodarski, družbeni in okoljski razvoj regije. Predstavljajo zaposlitvena središča, središča rasti in inovacij ter so nosilci družbene infrastrukture, ki zagotavlja ključne storitve (zdravstvo, izobraževanje, kultura, socialna oskrba). Skladno s ReSPR50 imajo urbana naselja v Gorenjski regiji različno vlogo, od regionalnega središča Kranja in večjih središč (Jesenice, Radovljica, Tržič, Škofja Loka) do lokalnih središč, ki prebivalcem in obiskovalcem v gravitacijskem podeželskem zaledju zagotavljajo osnovno oskrbo in storitve.

IZZIVI:

- **Preveritev vloge naselij in določitev funkcij v mreži naselij regije**

RPP mora določiti vloge in funkcije naselij, ki so pomembne za razvoj regije ter zagotavljanje storitev javnega pomena in so prilagojene potrebam prebivalcev in gospodarstva. Pri tem je treba posebno pozornost nameniti urbanim središčem, ki s storitvami oskrbujejo gravitacijska zaledja, zlasti podeželska, obmejna, gorska in odmaknjena območja. Opredeliti je treba manjkajoče funkcije naselij za pravično

oskrbo ter zagotoviti učinkovito razporeditev storitev. Prav tako je nujno določiti območja za dolgoročni razvoj, skladno z regionalnimi potrebami in trajnostnimi cilji.

- **Krepitev sinergij med urbanimi središči in podeželjem**

Urbana središča imajo ključno vlogo pri zagotavljanju ustrezne oskrbe odmaknjenih in podeželskih območij, kar je odločilno za ohranjanje njihove poselitve in vitalnosti. Za ta območja je značilna slabša dostopnost do storitev splošnega pomena, opazen je trend opuščanja nekaterih storitev (npr. poštne in finančne storitve). Za učinkovito ohranjanje poselitve na podeželju Gorenjske regije je nujno ohranjati kakovost življenja, nuditi oskrbo prebivalcem in storitve prilagajati na pričakovane spremembe v demografski strukturi. Poseben poudarek je treba nameniti prometni povezanosti, ki olajša dostop do storitev in delovnih mest.

- **Bolj racionalna raba prostora (aktivacija funkcionalno razvrednotenih območij in prednostna uporaba obstoječih stavbnih zemljišč)**

Trajnostni prostorski razvoj v Gorenjski regiji zahteva racionalno rabo prostora, osredotočeno na prenovo in zgoščevanje obstoječih naselij. Namesto širjenja poselitve na nova zemljišča je treba prednost dati uporabi degradiranih oz. razvrednotenih območij, obnovi stavbnega fonda ter ponovni uporabi opuščenih stavb. Namesto širjenja poselitve na nova zemljišča, najprej preverimo ustreznost rabe degradiranih oz. razvrednotenih območij, kjer se prenavlja lokacije, kjer je možno zgoščati mešano rabo za boljšo in funkcionalno povezanost naselij. Uporaba obstoječih območij pozidanih zemljišč in njihovo trajnostno zgoščevanje z ohranjanjem zelenih površin, ki zmanjšuje pritisk na kmetijska zemljišča in naravo, bi morala biti prednostna. Pri tem lahko prilagoditev davčne politike odigra ključno vlogo, vendar predstavlja tako nujno potrebo kot tudi izziv, saj je potrebno vzpostaviti ustrezne spodbudne mehanizme, ki bodo hkrati omogočali trajnostno rabo prostora in obvladovali posledice takšnih sprememb.

6.2.2 Širša mestna območja

Skladno s ReSPR50 se v Gorenjski razvojni regiji razvija gorenjsko širše mestno območje (v nadaljevanju ŠMO), ki se oblikuje na območju Kranja, Škofje Loke, Jesenic, Radovljice in Tržiča. ŠMO je najbolj urbanizirano območje regije in se razvija s povezovanjem navedenih središč, s poudarjenim razvojem regijskega središča, Kranja. Znotraj ŠMO se prednostno širi poselitev v regiji. Območje ŠMO Gorenjske se delno prekriva s ŠMO Osrednjeslovenske regije, ki ima vlogo osrednje državne vstopne točke na presečišču EU transportnih koridorjev. Pomembno je medsebojno sodelovanje obeh regij, zlasti za razvoj gospodarstva, javnega potniškega prometa, razvoj letališča in prometne infrastrukture, kjer se nujno poišče rešitve za odpravo prometnih zastojev.

IZZIVI:

- **Krepitev vloge urbanih središč v ŠMO Gorenjske in njihove medsebojne povezanosti**

Krepitev vloge urbanih središč znotraj ŠMO Gorenjske je ključnega pomena za spodbujanje gospodarskega razvoja, povečanje gostote poselitve v urbanih središčih in izboljšanje dostopa do storitev za vse prebivalce regije. Učinkovite prometne povezave med središči omogočajo boljšo dostopnost, povečujejo privlačnost regije za investicije ter spodbujajo gospodarsko aktivnost. Obenem povezave med središči izboljšujejo kakovost življenja prebivalcev, saj zagotavljajo boljšo dostopnost do javnih in oskrbnih storitev ter spodbujajo trajnostni razvoj.

- **Povezovanje s sosednjimi ŠMO**

Za dosego trajnostnega in uravnoteženega razvoja ŠMO Gorenjske je pomembno preučiti in medsebojno uskladiti razvojne prioritete na območju prekrivanj s ŠMO Osrednjeslovenske regije. Prav tako se

spodbudi sodelovanje v čezmejnem območju vplivov urbanega območje avstrijske Koroške. Izziv je predvsem zagotavljanje učinkovitih prometnih povezav in izboljšanje JPP, saj to izboljšuje dostopnost prebivalcev do storitev in raznolikih delovnih mest, podpira gospodarski razvoj, zmanjšuje negativne vplive prometa na okolje in prispeva k trajnostnemu turizmu.

6.2.3 Zasnova omrežij družbene infrastrukture

Družbena javna infrastruktura so prostorske ureditve ali objekti za dejavnosti vzgoje, izobraževanja in znanosti, športa in rekreacije, zdravstva, socialnega varstva, kulture, javne uprave in verske dejavnosti. V RPP Gorenjske se mora stremeti k zagotavljanju pravične dostopnosti do družbene infrastrukture za vse prebivalce regije. Pri tem je treba upoštevati tudi tehnološko napredne oz. digitalne pametne rešitve in demografske spremembe (staranje prebivalstva), ki ustvarjajo potrebo po prilagoditvi storitev družbenih dejavnostih, saj se regija sooča s povečanim povpraševanjem po teh storitvah.
Urbani razvoj se odvija ob koridorjih in vozliščih JPP, ob katerih se najbolj krepi raznovrstnost rabe in storitev.

IZZIVI:

- **Zagotavljanje pravične dostopnosti do družbene infrastrukture za vse prebivalce regije**

Gorenjska regija se sooča z velikimi razlikami v dostopnosti do družbene infrastrukture. Ta pogosto ni ustrezno zagotovljena v podeželskih območjih. Potrebno je preučiti, katere vrste družbene infrastrukture so ključne za podeželje, ter zagotoviti boljše povezave, da bodo te storitve dostopne v najbližjih središčih oziroma urbanih naseljih. V redkeje poseljenih hribovitih območjih regije je v načrtovanje treba vključiti inovativne in prilagojene rešitev in ukrepov (npr. učinkovit JPP, prevozi na klic kot del JPP, mobilna zdravstvena oskrba, telekomunikacijska infrastruktura), ki prebivalcem omogočajo lažjo dostopnost do javnih in drugih storitev, zlasti na področju osnovnih vzgojno-izobraževalnih, zdravstvenih in lokalnih javno upravnih funkcij. Temu bi moralo slediti načrtovanje družbene infrastrukture lokalnega pomena, ki prispeva k preprečevanju izseljevanja iz odmaknjenih podeželskih območij.

- **Določitev regijsko pomembne družbene infrastrukture**

Pomembno bi bilo preučiti in določiti regijsko pomembne družbene storitve ter objekte družbene infrastrukture, s čimer bi izboljšali prostorsko ekonomiko in učinkovito izkoriščenost sredstev ter identificirati morebitne manjke (podopremljenost) opremljenosti s tovrstnimi objekti. Z namenom pokrivanja potreb širšega prebivalstva in njihovega povezovanja je potrebno določiti, katere regijske objekte družbene infrastrukture regija potrebuje oz. katere obstoječe lokalne objekte bi lahko nadgradili v regijske z namenom dopolnjevanja in v izogibanje podvajanja. Pred poseganjem na nove površine se tudi pri zagotavljanju družbene infrastrukture stremi k prenovi in reaktivaciji opuščenih in neizkoriščenih stavb in zemljišč v naseljih.

- **Prilagajanje objektov kulturne dediščine potrebam dejavnosti**

Kulturna dediščina na Gorenjskem je izjemnega pomena, vendar v nekaterih primerih postaja funkcionalno razvrednotena, ker ne more slediti hkrati potrebam sodobnega časa in varovalnim režimom. Objekti družbene infrastrukture, ki so varovani kot kulturna dediščina, se brez zahtevne prenove ne morejo prilagoditi potrebam dejavnosti. Potrebno je poiskati način prenove, ki bo dovoljeval obstoj dejavnosti in hkrati prinesel ustrezne arhitekturne rešitve kulturni dediščini.

- **Prilagajanje družbene infrastrukture trendom razvoja**

Gorenjska se sooča z demografskim trendom staranja prebivalstva, ki se bo po projekcijah razvoja prebivalstva nadaljeval tudi v prihodnje. To povečuje potrebo po storitvah za starejše, kot so zdravstvena

oskrba, socialne storitve in dostopna oskrbovana stanovanja. Po drugi strani regija stremi k ohranjanju mladih prebivalcev, za katere je prav tako nujno zagotavljati ustrezne storitve, kot so izobraževanje in zaposlitvene priložnosti. Prilagajanje infrastrukture tem trendom omogoča ohranjanje kakovosti življenja in zagotavljanje trajnostnih rešitev za vse generacije v regiji.

6.2.4 Zasnova omrežij gospodarske javne infrastrukture

Zasnova omrežij gospodarske javne infrastrukture v Gorenjski razvojni regiji je ključnega pomena za trajnostni razvoj in izboljšanje kakovosti življenja prebivalcev. Učinkovita in usklajena infrastruktura omogoča nemoteno oskrbo s pitno vodo, urejeno odvajanje in čiščenje odpadnih voda, ravnanje z odpadki ter dostop do energetske in digitalne povezanosti. Hkrati mora zagotavljati povezljivost med urbanimi središči znotraj regije in med regijami, podeželjem in turističnimi območji. Zasnova teh omrežij mora biti prilagojena specifičnim potrebam regije, z upoštevanjem njenega geografskega, demografskega in gospodarskega značaja za učinkovito delovanje in kakovost bivanja.

IZZIVI:

- **Celostno prometno načrtovanje**

Za izboljšanje prometne povezanosti v regiji je ključno sodelovanje lokalnih skupnosti in države ter celosten pristop, ki se bo zasledoval skozi pripravo Regionalne celostne prometne strategije. Celostno prometno načrtovanje vključuje redno vzdrževanje obstoječe cestne infrastrukture in nadgradnjo le-te za učinkovit pretok prometa in izboljšanje dostopnosti (4. razvojna os, obvozne ceste …). Pomembna je tudi nadgradnja železniškega omrežja (Bohinjska proga, gorenjska proga) ter preučitev umeščanja novih krakov (2. tir gorenjske proge, povezava Lesce-Bled jezero, priključitev letališča Jožeta Pučnika Ljubljana …). Pomembno je določiti ključna vozlišča ob koridorjih javnega prometa, ob katerih se zgošča raznolika raba s povečevanjem stanovanj in raznolikimi storitvami vključno z zaposlitvami, kjer se razvija infrastruktura za pešce in kolesarje z učinkovitim in dostopnim JPP. Z združevanjem železniških in avtobusnih postajališč se zasnuje intermodalna vozlišča, kjer ja možna souporaba koles, vozil in vozil z obnovljivimi viri energije, parkirna mesta se zagotavlja izven urbanih središč.

- **Zagotovitev učinkovitega JPP**

Gorenjska danes nima učinkovitega JPP, ki je ključen za izboljšanje povezljivosti in dostopnosti med urbanimi središči znotraj regije, podeželjem in turističnimi območji ter s sosednimi regijami,. Potrebna je optimizacija obstoječih voznih redov in linij JPP ter uvajanje novih oblik prevozov (kot npr prevozi na klic). Treba je spodbujati integracijo različnih oblik prevoza. Izboljšanje dostopnosti in zmanjšanje prometnih obremenitev bo prispevalo k večji povezanosti regije in izboljšanju kakovosti življenja.

- **Nadgradnja infrastrukture za aktivno mobilnost**

Gorenjsko kolesarsko omrežje obsega državne in lokalne kolesarske povezave in poteka večinoma po lokalnih cestah. Na omrežju je nujno izboljšati varnost z izgradnjo kolesarske infrastrukture in odpravo črnih točk. Obenem je omrežje potrebno nadgraditi z dodatnimi kolesarskimi povezavami, s poudarkom na uskladitvi poteka tras med občinami. Poti v gozdnem prostoru se načrtujejo tako, da ne motijo gozdne proizvodnje oz. transporta lesa iz gozdov.

Z namenom spodbujanja aktivne mobilnosti in zmanjševanja uporabe osebnih vozil je prvi korak zagotovitev varnih pešpoti ter s tem povezanih infrastrukture in ukrepov. Nadgradnja te infrastrukture bo izboljšala kakovost bivanja lokalnih prebivalcev, izboljšala povezljivost med urbanimi in podeželskimi območji in hkrati povečala privlačnost regije za obiskovalce.

- **Optimizacija vodo-oskrbe in dograditev omrežja odvajanja in čiščenja odpadnih voda**

Optimizacija vodo-oskrbe je ključna za trajnostno oskrbo s pitno vodo ter varovanje vodnih virov. To vključuje izboljšanje obstoječih sistemov, širitev vodovodnega omrežja ter učinkovito rabo vodnih virov. Pomembno je zmanjšanje izgub pri distribuciji pitne vode ter modernizacija zastarelih in neučinkovitih infrastrukturnih omrežij. V območju zajema pitne vode se umika dejavnosti, ki bi lahko kakorkoli ogrozile kakovost zajete vode. Prav tako je nujna posodobitev omrežja za odvajanje in čiščenje odpadnih voda. Pomanjkljiva ali slabo vzdrževana omrežja za čiščenje odpadnih voda lahko predstavljajo resno grožnjo za okolje, poleg tega v turističnih območjih v sezonah prihaja do preobremenjenosti omrežja.

- **Ravnanje z odpadki na regionalni ravni**

Na Gorenjskem glede ravnanja z odpadki ni enotnega pristopa. Nekatere občine področje rešujejo samostojno, druge z medsebojnim sodelovanjem. Soočajo se z velikimi količinami proizvedenih odpadkov in težavami pri sortiranju in odstranjevanju odpadkov. V prihodnje bo glavni izziv zapolnitev obstoječih odlagališč in njihovo postopno zapiranje ter hkrati zagotavljanje lokacij za sortiranje ločeno zbranih frakcij.

- **Izboljšanje zmogljivosti elektroenergetskega omrežja**

Omejena zmogljivost elektroenergetskega omrežja in pomanjkanje povezovalnih zank zmanjšujeta stabilnost ter podporo umeščanju objektov za obnovljive vire energije v prostor. Krepitev omrežja zahteva dodatne daljnovode, razdelilne postaje in posodobitev transformatorjev, saj obstoječi sistemi na določenih območjih ne omogočajo zadostne kapacitete. Pri načrtovanju in izvedbi nadgradnje omrežja je treba upoštevati tudi vključitev objektov z odvečno energijo, kot so na primer industrijski obrati ali objekti z možnostjo shranjevanja energije (npr. RTP Okroglo), ki lahko dodatno prispevajo k stabilnosti in fleksibilnosti omrežja. Izboljšanje dostopnosti optičnih povezav in državnih energetskih omrežij je prav tako ključno za celovito podporo infrastrukturi.

- **Vzpostavitev regijskega energetskega koncepta**

Za načrtovanje trajnostnega energetskega razvoja regije, se združuje lokalne energetske koncepte za učinkovitejšo rabo energije in se spodbuja umestitev OVE. RPP mora spodbujati umestitev OVE v prostor. Za nove priklope OVE, je v regiji potrebno ojačati obstoječe omrežje. Skladno z določili ZUNPEOVE in ReSPR50 se določa prednostna območja za uvajanje naprav za pridobivanje električne energije.

- **Zagotovitev digitalne povezljivosti na območjih belih lis**

V regiji se še vedno pojavljajo območja, ki nimajo ustreznega dostopa do širokopasovnih omrežij, predvsem tam, kjer ni interesa komercialnih ponudnikov. Ključno je preprečevanje digitalne izključenosti uporabnikov z zagotavljanjem ustreznih ter sodobnih komunikacijskih tehnologij, na odmaknjenih podeželskih območjih, pa tudi v obiskanem hribovitem in gorskem svetu (boljša dostopnost do informacij in nujnih obvestil, večja varnost in učinkovitost reševalnih služb).

6.2.5 Zasnova stanovanjskih območij

Poselitev v regiji je skoncentrirana predvsem v ravninskem delu. Za hribovita območja so značilna manjša podeželska naselja, tudi razpršena gradnja oz. razložena naselja in samotne domačije. V regiji primanjkuje dostopnih stanovanj za mlade in oskrbovanih namestitev za starejše. V turističnih območjih stanovanjsko izpodriva turistična raba (apartmaji, kratkotrajno oddajanje v turistične namene) in primanjkuje stanovanj za dolgoročen najem.

Stanovanjsko oskrbo se usmerja v urbana središča Kranj, Jesenice, Radovljico, Škofjo Loko, Tržič in ostala občinska središča ter skladno z bližino delovnih mest, storitev in v navezavi na javni potniški promet. Površine za stanovanjsko gradnjo se prednostno zagotavljajo s prenovo razvrednotenih območij

ali z ustrezno prenovo in zgoščanjem obstoječih stanovanjskih območij nizke gostote, pri čemer je treba zagotoviti skladnost s kapacitetami gospodarske javne in družbene infrastrukture.

IZZIVI:

- **Zagotavljanje dostopnih stanovanj**

V regiji primanjkuje dostopnih stanovanj za različne skupine. Stanovanj za mlade, varovanih stanovanj za starejše, stanovanj za sezonske delavce … Za reševanje tega izziva je nujno zagotoviti cenovno dostopne možnosti bivanja, ki bodo ustrezale potrebam različnih ciljnih skupin in omogočile dolgoročno trajnostno poselitev v regiji.

- **Celovita prenova stavbnega fonda**

Starejše stanovanjske soseske in stavbni fond starih mestnih jeder pogosto ne ustrezajo sodobnim standardom in potrebam stanovalcev. Potrebne so npr. protipotresna in energetska sanacija, prenova zunanjih površin ter ureditev vprašanja mirujočega prometa. Vprašanje parkiranja se sedaj pogosto rešuje neustrezno z gradnjo parkirnih mest na zelenih površinah. Zato je pomembno hkrati s prenovo celostno nasloviti problem mobilnosti ter načrtovati tudi ustrezno povezanost z javnim potniškim prometom.

- **Stanovanjska problematika v turistično razvitih območjih**

V turističnih območjih intenziven razvoj turizma pogosto omejuje osnovno stanovanjsko rabo. Cene nepremičnin so visoke, stanovanja, ki bi bila sicer namenjena bivanju lokalnih prebivalcev, se preusmerjajo v turistične nastanitve. To močno otežuje dostopnost stanovanj tistim, ki jih potrebujejo za vsakodnevno oz. dolgoročno bivanje. Prizadevati si je treba za uravnotežen razvoj turizma in širitev turističnih namestitev na način, ki bo omogočal kakovostno bivanje lokalnim prebivalcem, saj so ti ključni za ohranjanje kulturne in socialne identitete kraja.

6.2.6 Prednostna območja za razvoj posameznih dejavnosti, ki so pomembne za regijo

Na osnovi razvojnih potencialov Gorenjske regije so opredeljena naslednja prednostna razvojna območja: gospodarske cone, turistična območja in kmetijska območja.

Gospodarske cone: Regija ima danes več gospodarskih in logističnih con. Lega Gorenjske regije in prometna povezanost z osrednje-slovensko regijo, ter vpetost v mednarodno prometno omrežje predstavljajo velik potencial za umestitev pomembne regijske, nacionalne oz. mednarodne gospodarske cone. Prednostna območja za umeščanje logističnih centrov in gospodarskih con se določajo znotraj širšega mestnega območja, ob vozliščnih lokacijah, ki so dobro dostopna do vseh območij, surovin. Za nadaljnji razvoj gospodarstva regija potrebuje površine za razvoj gospodarskih dejavnosti ki bodo ustrezno opremljene z GJI, dobro prometno dostopne (prednostno železniške povezave in JPP).

Kmetijska območja: V Gorenjski regiji so kmetijska zemljišča z največjim pridelovalnim potencialom v nižinah, v neposredni bližini urbanih naselij, kar zagotavlja kratke dobavne verige, hkrati pa so te površine pod pritiskom urbanizacije (širitev naselij in infrastrukture). V hribovitih in gorskih predelih je značilno tradicionalno kmetijstvo, ki je pomembno za ohranjene poseljenosti in vitalnosti podeželja. Zaradi zagotavljanja samooskrbe in ohranjanja značilne kulturne krajine se mora preprečevati zaraščanje kmetijskih zemljišč in v čim večji meri ohranjati produktivnost zemljišč. Za izboljšanje hektarskega donosa in kakovosti pridelka, v kmetijstvu, pomembno vlogo igra hidromelioracijski sistem (izsuševanja in namakanja), ki je spodbujan in financiran s strani države.

Gozdna območja: Velik del Gorenjske regije je prekrit z gozdovi. Ohranitev gozdov je nujno za življenje prebivalcev, saj omogočajo: čistejši zrak, reguliranje klime, ohranjanje voda, varstvo pred naravnimi

nesrečami, varstvo narave, ohranitev živalskih in rastlinskih vrst, pridobivanje drugih gozdnih proizvodov, zagotavljanje ponorov ogljika, pogoje za rekreacijo in turizem, vplivajo na estetski videz krajine in ohranjanje kulturne dediščine.

Turistična območja: V regiji je turizem pomembna gospodarska panoga. Vezan je predvsem na naravne danosti in bogato snovno in nesnovno kulturno dediščino. Prednostna območja so alpske turistične destinacije (Julijske Alpe, Karavanke, Kamniško-Savinjske Alpe) in zgodovinska mestna jedra (Škofja Loka, Kranj, Tržič, Radovljica, Jesenice). Pri nadaljnjem razvoju turizma se upošteva nosila zmogljivost prostora z vidika družbene sprejemljivosti, okolja in infrastrukture, s poudarkom na ohranjanju visoke kakovosti bivanja lokalnega prebivalstva.

IZZIVI:

- **Določitev prednostnih območij za vzpostavitev regijsko pomembnih poslovno-gospodarskih con**

Obstoječe in načrtovane poslovno-gospodarske cone, ki vključujejo tudi logistične centre, bi bilo potrebno rangirati in nadalje trajnostno razvijati glede na njihov obstoječi ter potencialni pomen (lokalen/regionalen/nacionalen/mednaroden). Izziv je zagotoviti učinkovito povezljivost gospodarskih območij, pri čemer je ključno njihovo prednostno umeščanje ob glavne prometne koridorje. Pomembna je ohranitev manjših gospodarskih con v lokalnem okolju zaradi zagotavljanja delovnih mest in poselitve, kjer se zagotavlja proste površine za nadaljnji trajnostni razvoj. Prednost pred poseganjem na nove površine se daje prenovi in reaktivaciji razvrednotenih območij z ustrezno namensko rabo.

- **Ohranjanje kmetijske dejavnosti in zmanjševanje trenda izgube kmetijskih zemljišč**

Za zagotavljanje prehranske varnosti in samooskrbe je ključno ohranjanje kakovostnih kmetijskih zemljišč in omejevanje drugih dejavnostna najboljših kmetijskih površinah v ravninskem predelu Gorenjske. Na območju Zgornjesavske doline, Bleda, Bohinja ter Škofjeloškega območja je izziv krepitev tradicionalnega kmetijstva z dopolnilnimi dejavnostmi (turizem, obrt, storitvene dejavnosti). Vzpostavitev sistema »pridelava-predelava-skladiščenje-distribucija« hrane, ki bi morala delovati predvsem v javnih zavodih in zaščita izgube kmetijskih zemljišč, so ključnega pomena na poti do samooskrbe regije. V sodelovanju z MKGP je potrebno najti najboljši možen način ohranitve in varovanja kmetijskih površin tudi preko zakonodajnih norm. Pomembno je spodbujanje mladih prevzemnikov kmetij in uvajanje inovativnih pristopov, ki omogočajo prilagoditev sodobnim izzivom ter hkrati ohranjajo tradicionalne vrednote kmetovanja na Gorenjskem. Zaraščanje kmetijskih zemljišč je možno preprečiti z ustrezno kmetijsko politiko ter z zadostno infrastrukturo in ustrezno oskrbo podeželja.
Izgradnja namakalnih sistemov je pomemben ukrep prilagajanja podnebnim spremembam, saj lahko omogočijo učinkovito reševanje problemov suše. Namakalni sistem v občini Šenčur ima velik potencial za nadaljnjo širitev proti občinama Preddvor in Cerklje na Gorenjskem. Načrtovana je izgradnja namakalnega sistema na Sorškem polju. Najprimernejši za namakanje kmetijskih zemljišč so naravni zadrževalniki. Zadrževalnik Olševnica na reki Kokri predstavlja velik potencial za namakanje okoliških polj. Kmetijstvo, kot gospodarska dejavnost, postaja izziv v regiji, saj se zaradi podnebnih sprememb in pritiskov na kmetijski prostor proizvodnja sooča s težavami.

- **Ohranitev gozdov in dejavnosti za gospodarjenje z gozdovi**

Za ohranjanje ekološke infrastrukture in biotske raznovrstnosti ravninske krajine je treba ohranjati obstoječe gozdove. Gozdnatost ravninskega gozda na kranjsko-sorškem polju se je v zadnjih 60 letih zmanjšala za skoraj četrtino. Takšna gozdnatost je po strokovni presoji nezadostna. Izziv je ustaviti trend zmanjševanja ravninskega gozda in manko nadomestiti.

Proizvodnja lesa je pomembna za ohranjanje in razvoj podeželja, saj omogoča zaposlitev in zaslužek ljudem na podeželju z delom in dejavnostmi povezanimi z lesom in gozdom. Predstavlja pomemben dejavnik razvoja zelenega krožnega gospodarstva. Izziv je revitalizacija lesnopredelovalnih obratov takšne velikosti, da se lahko prilagajajo spremembam na trgu in so usmerjene predvsem v proizvodnjo visokokakovostnih izdelkov. Regija potrebuje skladiščne centre in za predelavo lesa.
Zakonodaja zaenkrat ne omogoča aktiviranja vseh potencialov gospodarjenja z gozdovi in možnosti povečanja gospodarske učinkovitosti gozdarstva.

- **Uravnotežena rast turističnih dejavnosti**

Uravnotežena rast turističnih dejavnosti je takšna, da upošteva naravne danosti, kulturno dediščino in potrebe lokalnega prebivalstva. Gorenjska ima velik potencial za turizem, vendar je ključno, da rast turističnih dejavnosti ne preseže zmogljivosti okolja in infrastrukture. Poudarek mora biti na ohranjanju visokih standardov kakovosti bivanja za lokalne prebivalce ter preprečevanju prekomernega obremenjevanja naravnih virov in kulturne dediščine. To zahteva učinkovito spremljanje stanja, določanje nosilnih zmogljivosti in ustrezno usmerjanje turističnih tokov.

6.2.7 Zasnova zelenega sistema regije

»Zeleni sistem je celovito načrtovan sistem varstva in razvoja zelenih površin in drugih naravnih in ustvarjenih struktur v prostoru, ki se med sabo funkcionalno povezujejo in dopolnjujejo. Namenjen je zagotavljanju kakovostnega življenjskega okolja ter uresničevanju socialnih, okoljskih, ekoloških, podnebnih, gospodarskih, kulturnih, strukturnih in oblikovnih funkcij na ravni naselij, regije in države (ReSPR50)«. Zeleni sistem predstavljajo naravni parki, območja nacionalne in regionalne prepoznavnosti, izjemne krajine, dediščinske kulturne krajine, kmetijska zemljišča, gozdna, obvodna območja, zelene soseske, rekreacijske površine… Osnova za zeleni sistem Gorenjske regije in zagotavljanje ekosistemskih storitev je dobro stanje gozdov, vodotokov in varovanih območij narave, ki se raztezajo od gorskih in hribovitih območij (Julijske Alpe, Karavanke, Kamniško- Savinjske Alpe, Jelovica) ob rečnih dolinah oz. vodotokih (Sava z obema krakoma, Tržiška Bistrica, Kokra, Selška in Poljanska Sora ter njihovi pritoki) do ravninskih območij Ljubljanske kotline. Pomembno je, da se površine zelenega sistema medsebojno povezujejo, da se povečujejo zelene površine v urbanih območjih, ki se učinkovito integrirajo v zeleni sistem regije. S tem se prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti in značilnih habitatov ter blaženju in prilagajanju na podnebne spremembe.

IZZIVI:

- **Pritiski na varovana območja narave**

Prekomeren turistični obisk, krčenje zelenih površin zaradi širitve urbanih naselij, infrastrukture in gospodarske dejavnosti slabijo ravnovesje naravnega okolja in povezanost zelenega sistema Gorenjske. V regiji je izkazana potreba po celovitem monitoringu, ki je podlaga za določitev nosilnih zmogljivosti narave. Z ustreznim usklajevanjem rabe prostora in varstvom teh območij se lahko zmanjša negativne vplive in pritiske ter zagotovi trajnostna raba in zaščita narave in gozdov ravninske krajine.

- **Varstvo vodnih virov, urejanje vodotokov in obvodnega prostora**

Varstvo vodnih virov, urejanje vodotokov in obvodnega prostora zahteva celostni pristop in sodelovanje vseh ravni. Vode so dragocen vir, ki ga je treba varovati, ob tem pa je nujno upoštevati tudi poplavno varnost. Ohranjanje gozdov je pomembno za čisto pitno vodo. Varovati je potrebno vse vodne vire za oskrbo s pitno vodo, kot tudi kopalne vode in naravna kopališča. Pri usklajevanju rabe vodnih površin in

obvodnega prostora Gorenjske (vodovarstvena območja, kmetijstvo, rekreacija, turizem, promet) je treba zagotoviti tudi ustrezne ukrepe za preprečevanje poplav ter zaščito pred njihovimi negativnimi vplivi.

- **Širitev zelene infrastrukture v urbanih območjih**

Zelena infrastruktura v urbanih območjih ima pomembno vlogo pri blaženju in prilagajanju na podnebne spremembe, vendar se ob širitvah naselij, prenovah sosesk pogosto posega v obstoječe zelene površine. Pomanjkanje zelenih površin je izziv in obenem priložnost za vključevanje inovativnih rešitev za ozelenjevanja urbanih območij (zelene strehe, vertikalni vrtovi, deževni vrtovi …). Uvajanje teh lahko bistveno izboljša kakovost življenja v urbanih središčih, pripomore k večji odpornosti prostora na podnebne spremembe. Hkrati se ustvarja habitat za prostoživeče živali.

6.2.8 Povezave s sosednjimi območji

Kar 14 od 18 občin v Gorenjski razvojni regiji meji na drugo razvojno regijo v Sloveniji (Goriško, Osrednjeslovensko, Savinjsko) ali v sosednjih državah Avstriji (deželo Koroško) in Italiji (Furlanijo-Julijsko krajino).

V povezovanju Gorenjske s sosednjimi regijami je v ospredju reševanje prometnih izzivov, ki so ključni za uravnotežen regionalni razvoj. Prednostne naloge vključujejo predvsem reševanje dnevnih migracijskih tokov proti Ljubljani, prometnih obremenitev v vodilni turistični destinaciji Julijske Alpe, ki sega v Goriško in Gorenjsko razvojno regijo. Treba je krepiti železniško povezavo po Bohinjski progi in pospešiti razvoj 4. razvojne osi, ki bo pomembno prispevala k prometni dostopnosti in razvoju tako območij Gorenjske (predvsem škofjeloškega območja) kot Goriške. Pomembno je tudi sodelovanje na področju družbene infrastrukture, gospodarstva, trajnostnega razvoja turizma, varstva narave in zagotavljanja varstva pred naravnimi nesrečami oz. prilagajanja na podnebne spremembe. Povezovanje z avstrijsko Koroško se osredotoča predvsem na razvoj čezmejnega območja Karavank kot trajnostne turistične destinacije in krepitev prometnih povezav (Kranj-Jesenice-Beljak, Kranj-Tržič-Celovec) z navezavo na evropske prometne koridorje.

Preglednica 2: Področja povezovanja s sosednjimi regijami

Sosednja regija	*Področje povezovanja*	***Skupna prostorska ureditev***
Goriška razvojna regija	Varstvo narave Trajnostni razvoj turizma Gospodarska javna infrastruktura	**TNP** **Biosferno območje Julijske Alpe** **Bohinjska železniška proga** **Razvoj 4. razvojne osi** **JPP (povezava preko Vršiča do Predela)**
Osrednjeslovenska razvojna regija	Gospodarska javna infrastruktura Družbena infrastruktura	**JPP** **Protipoplavni ukrepi**
Savinjska razvojna regija	Trajnostni razvoj turizma	**Destinacija Kamniško-Savinjske Alpe**
Dežela Koroška (Avstrija)	Gospodarska javna infrastruktura Trajnostni razvoj turizma	**Železniška povezava Kranj-Jesenice-Beljak, avtobusne povezave** **Destinacija Karavanke**
Furlanija-Julijska krajina (Italija)	Gospodarska javna infrastruktura Trajnostni razvoj turizma	**Kolesarske povezave** **Čezmejno biosferno območje Julijske Alpe**

7. VSEBINA IN OBLIKA RPP

7.1 Vsebina RPP

V vsebini RPP se določi in podrobneje opiše analizo stanja s predstavitvijo glavnih razvojnih in varstvenih teženj, ukrepe za izvajanje RPP ter sistem spremljanja stanja in vrednotenja prostorskega razvoja regije.

Predpisana poglavja RPP so:
- **Cilji in prednostne naloge prostorskega razvoja regije**
- **Usmeritve za prostorski razvoj regije**
- **Zasnova prostorskega razvoja regije**
- **Spremljanje in vrednotenje učinkov priprave in izvajanja regionalnega prostorskega plana**

Pri pripravi RPP se upoštevajo:
- Pravna, metodološka in prostorska izhodišča
- Vsebinska izhodišča iz hierarhično nadrejenih dokumentov
- Analiza stanja in razvojnih potreb regije
- Obstoječi in realno pričakovani konflikti rabe prostora

7.2 Oblika RPP[1]

RPP mora vsebovati **tekstualni in grafični del** v podrobnosti, ki ustreza njegovi vsebini. Ker se bodo RPP izdelali za vseh 12 razvojnih regij, morajo biti vsi izdelani na enoten način, kartografski del pa v enotnem merilu in z enakimi grafičnimi simboli.

Grafični del predstavljajo **strateške karte v merilu 1:250.000**, ki določajo dolgoročne cilje in usmeritve za prostorski razvoj regije ter opredeljujejo ključne izzive in priložnosti v državnem in čezmejnem kontekstu. Za vse regije je predviden enak nabor kart, in sicer:
- Omrežje naselij in njihova funkcija
- Prometno omrežje
- Sistem trajnostne obilnosti
- Energetski sistem
- Sistem komunalne oskrbe
- Zasnova zelenega sistema regije
- Zasnova družbene infrastrukture
- Omejitve v krajini

Na kartah **v merilu 1:50.000 se prikažejo usmeritve za osnovno namensko rabo prostora** in posebej označena območja, ki jih je potrebno po ReSPR50 določiti na regionalni ravni. Te karte so:
- Območja za dolgoročni razvoj naselja
- Prednostna območja za stanovanjsko oskrbo
- Območja za objekte pomembnejše družbene infrastrukture
- Prednostna območja za gospodarski razvoj
- Območja trgovskih središč
- Območja za potrebe zaščite in reševanja

[1] Oblika RPP je natančneje določena v dokumentu *Navodila za vsebino, obliko in način priprave regionalnega prostorskega plana*: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MNVP/Dokumenti/Prostor_regionalno/navodila_vsebina_oblika_nacin_priprave_rpp.pdf

8. POSTOPEK PRIPRAVE RPP IN VKLJUČEVANJE DELEŽNIKOV

8.1 Terminski plan priprave RPP

Priprava RPP je določena v 78. členu ZUreP-3 in bo predvidoma potekala štirih fazah:

1. **Priprava strokovnih podlag**
   - Izdelava obveznih strokovnih podlag za pripravo RPP: analiza stanja v prostoru, analiza razvojnih potencialov in pomanjkljivosti regij, usmeritve za regije (izdelano v 2023 in 2024).
   - Pridobitev podatkov in že izdelanih strokovnih gradiv občin in ministrstev (veljavni prostorski akti, področne strategije, že izdelane strokovne podlage, podatki o prostorskih aktih in strokovnih podlaga v pripravi idr.)
   - Izdelava urbanistične in krajinske zasnove kot obvezne strokovne podlage - priprava bo potekala sočasno z izdelavo RPP. Vzorčna urbanistična zasnova za gorenjsko širše mestno območje je izdelana (november 2024).

2. **Izhodišča za pripravo RPP**
   - Izdelava osnutka Izhodišč za pripravo RPP (december 2024), uskladitev z občinami in resorji (ministrstva in javne službe) ter priprava končne verzije (februar 2025).
   - Potrditev na Svetu regije in Razvojnem svetu regije ter objava v prostorskem informacijskem sistemu PIS MNVP (marec 2025).

3. **Izdelava osnutka RPP – do 31.12.2025**
   - Osnutek RPP pripravi izdelovalec RPP, izbran z javnim naročilom. Osnutek RPP se pripravi na podlagi strokovnih podlag, ki jih zagotovijo tudi nosilci urejanja prostora za svoje področje pristojnosti. Osnutek RPP se objavi v prostorskem informacijskem sistemu, po potrditvi na razvojnem svetu regije in svetu regije.
   - Sočasno z izdelavo RPP poteka tudi izdelava Okoljskega poročila. Usklajen osnutek okoljskega poročila se posreduje ministrstvu, pristojnemu za celovito presojo vplivov na okolje.

4. **Izdelava RPP – do 31.12.2026**
   - Javna razgrnitev RPP poteka v prostorskem informacijskem sistemu in na krajevno običajen način v posameznih občinah za najmanj 60 dni.
   - Na podlagi pridobljenih predlogov in pripomb javnosti ter mnenj nosilcev urejanja prostora se pripravi predlog RPP.
   - RPP sprejme razvojni svet regije po potrditvi vlade in sveta regije.
   - RPP se po sprejetju javno objavi v prostorskem informacijskem sistemu, predvidoma do 15. 3. 2027.

8.2 Proces sodelovanja in vključevanje udeležencev pri urejanju prostora

Eden od ključnih namenov priprave RPP je spodbuditi usklajenost, zato je v postopku priprave RPP ključnega pomena zagotovitev ustreznega in učinkovitega sodelovanja vseh relevantnih udeležencev pri urejanju prostora. Proces sodelovanja je zasnovan na sodoben vključujoč način, ki omogoča odprto razpravo, medsebojno soočenje in preveritev različnih vsebinskih in interesnih izhodišč, predvsem pa pripravo vsebinsko usklajenega dokumenta, ki bo sprejet in podprt s strani vseh relevantnih udeležencev.

Pri pripravi RPP bodo sodelovali vsi relevantni udeleženci pri urejanju prostora na nacionalni in lokalni ravni: pripravljavec RPP, izdelovalec RPP, občine v posamezni razvojni regiji, resorji, ministrstva in državne javne službe, lokalne gospodarske javne službe, predstavniki ključnih gospodarskih subjektov na območju razvojne regije, predstavniki nevladnih organizacij (kot predstavniki javnosti), organi odločanja v razvojni regiji: svet regije in razvojni svet regije, Ministrstvo naravne vire in prostor, Direktorat za prostor in graditev, Komisija vlade za prostorski razvoj in Prostorski svet, Vlada Republike Slovenije.

Postopek priprave RPP bo zaradi vsebin RPP ter zaradi zagotovitve čim večje učinkovitosti in racionalnosti dela potekal tako, da bodo v pripravo vključeni:

- vse občine v regiji, ki bodo sodelovale pri oblikovanju izhodišč za pripravo RPP ter bodo vključene v vse faze priprave RPP,
- ključni resorji, v katerih pristojnost sodijo posamezne razvojno-planske dejavnosti (predstavniki ministrstev in drugih državnih organov bodo pri pripravi RPP sodelovali s posredovanjem strokovnih podlag, aktivno pa bodo sodelovali tudi na delavnicah, posvetovanjih in usklajevalnih sestankih),
- predstavniki sosednjih razvojnih regij ter obmejnih regij sosednjih držav,
- predstavniki gospodarskih subjektov in nevladnih organizacij (ti bodo sodelovali tudi na delavnicah, posvetovanjih in po potrebi na usklajevalnih sestankih).

8.3 Medregijsko in čezmejno sodelovanje in usklajevanje

V postopek priprave RPP bodo zaradi povezanosti prostora in dejavnosti vključene tudi sosednje regije Goriška, Osrednjeslovenska in Savinjska ter čezmejni regiji avstrijska Koroška in italijanska Furlanija-Julijska krajina. Izvedena bodo srečanja s predstavniki, na katerih bo potekalo usklajevanje skupnih razvojnih vsebin in izzivov kot so prometno omrežje, dnevni delovni in turistični migracijski tokovi, razvoj turističnih destinacij (Julijske Alpe, Karavanke, Kamniško-Savinjske Alpe), zavarovana območja (TNP)…

9. ZAGOTOVITEV STROKOVNIH PODLAG IN AŽURNIH PODATKOV

Vsi podatki v zvezi s potekom postopka priprave RPP bodo javno objavljeni v **prostorsko informacijskem sistemu** preko spletnih strani Ministrstva za naravne vire in prostor in na spletni strani pripravljavca RPP.

V skladu z določbami ZUreP-3 se RPP pripravi na podlagi obveznih strokovnih podlag, ki jih zagotovi Ministrstvo za naravne vire in prostor:

- Analiza stanja v prostoru in določitev razvojnih potreb in usmeritev za razvoj poselitve, razvoja v krajini in gospodarske javne infrastrukture,
- Urbanistična zasnova širšega mestnega območja ter
- Krajinska zasnova.

RPP temelji tudi na naslednjih podatkih:

- Kartografski izrisi Prikaza stanja prostora za regionalne prostorske plane,
- Javne dostopne državne baze podatkov za prostorsko načrtovanje in varstvo okolja,
- Podatki o prostorskih planskih aktih občin (veljavnih in v pripravi),
- Podatki o državnih prostorskih načrtih (veljavni in v pripravi),
- Podatki o sektorskih strateških planskih usmeritvah in potrebah.

Dodatne strokovne podlage zagotovijo resorna ministrstva, v katerih pristojnost sodijo posamezne dejavnosti v regiji (NUP). Ta za potrebe priprave osnutka RPP zagotovijo strokovne podlage za svoje področje pristojnosti.

Na podlagi ključnih razvojnih prioritet in izzivov v regiji, se kaže potreba po pripravi naslednjih strokovnih podlag posameznih resorjev:

- Strokovna podlaga za poselitev (vloga naselij upoštevajoč demografske projekcije in migracijske trende; stanje ter potencial razvoja javnega stanovanjskega fonda v regiji),
- Študija prometne povezljivosti regije z Avstrijo,
- Strokovne podlage oz. dokumentacije za nadgradnjo železniških prog (poudarek na konkurenčnosti potniškega prometa (večje hitrosti) ter prevozu koles (v turistične namene in za dnevno mobilnost),
- Strokovne podlage, v sklopu katerih se obravnava zagotavljanje taktnih voznih redov na nivoju regije (zagotavljanje dvotirnosti na vseh železniških progah in elektrifikacija),
- Študija prometne povezljivosti regije z Avstrijo,
- Strokovna podlaga za določitev regijsko pomembnih gospodarskih con in usmeritev njihovega nadaljnjega razvoja,
- Strokovne podlage za usmeritve razvoja kmetijstva (vključno s trajno varovanimi zemljišči),
- Hidrološko-hidravlična študija za porečje Save,
- Strokovna podlaga za varovanje vodnih virov,
- Strokovna podlaga za večnamensko rabo voda (turizem, rekreacija, promet, kmetijstvo / namakanje ipd.),
- Strokovna podlaga za načrtovanje ukrepov za zaščito pred škodljivim delovanjem voda (po porečjih – zadrževalniki, razbremenilni kanali, protipoplavni nasipi ipd.),
- Zasnovo sistema ravnanja z odpadki,
- Strokovna podlaga za opredelitev prostorskih potencialov za obnovljive vire energije (OVE),
- Strokovna podlaga za določitev razvitosti obstoječe turistične in rekreacijske infrastrukture ter njenih razvojnih možnosti,
- Opozorilne karte verjetnosti pojavljanja ploskovne in linijske erozije z usmeritvami pri načrtovanju prostorskih ureditev na območjih, kjer obstaja možnost nastanka ploskovne in linijske erozije – predvidoma do konca leta 2025,
- Strokovna podlaga z naborom in prikazom sistemsko povezanih ukrepov za porečje Save, Kokre, s pritoki predvidoma do konca leta 2025,
- Izdelava strokovne podlage za določanje ranljivosti in prilagajanja na podnebne spremembe v statističnih regijah – predvidoma do novembra 2026.
- Gozdnogospodarski načrti gozdnogospodarskih območij 2021-2030,
- Lovsko upravljavski načrti lovsko upravljavskih območij 2021-2030,
- Strokovna podlaga za opredelitev prednostnih območij za razvoj različnih oblik/vrst turizma in rekreacije v regiji,
- Regionalna celostna prometna strategija Gorenjske.

Dodatne strokovne podlage zagotovijo tudi posamezne občine, v kolikor je določena razvojna vsebina na njihovem območju v njihovem interesu. Uporabijo se tudi obstoječe strokovne podlage in študije na nivoju regije.